

Manøvreringsreglement for regulering av Årdalsvassdraget i Årdal, Luster og Vang kommuner, Sogn og Fjordane og Oppland fylker

(Fastsatt ved kgl.res. av 28.11.08, erstatter reglement gitt ved kgl.res. av 26.01.01)

1. Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Tyin	1078,89	1083,89	1073,55	5,00	5,34	10,34
Torolmen	1045,75	1050,83	1047,83	5,08	0	3,00
Holsbruvatn	731,00	731,00	730,00	0	1,00	1,00
Mannsbergvatn	1345,50	1345,50	1337,20	0	8,30	8,30
Kyrkjevatn	1344,40	1346,40	1336,40	2,00	8,00	10,00
Breibottenvatn	1234,70	1234,70	1230,40	0	4,30	4,30
Biskopvatn	1348,10	1350,10	1344,10	2,00	4,00	6,0
Krækjavatn	1329,40	1329,40	1321,40	0	8,00	8,00
Viervatn	1218,10	1230,10	1208,10	12,00	10,00	22,00
Småløyftevatn		1206,70	1205,40			1,30
Gravdalsdammen		1205,00	1200,00			5,00

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Høydene refererer seg til Statens Kartverk.

Pumping

Tilsiget til Torolmen kan pumpes opp til Tyin.

Overføringer

Avløpet fra Gravdalen, Raudalen, Skogadalen, Urdadalen og Fleskedalen overføres til Koldedalsvatn og videre til Tyin.

Avløpet fra Kyrkjevatn, Breibottenvatn og Mansbergvatn overføres til Tyin.

Avløpet fra Krekjavatn, Biskopvatn, Viervatn og Småløyftevatn ledes inn på tilløpstunnelen til Nye Tyin kraftverk.

Østre og Vestre Sletterustbekken, Fanagjelsbekken, Biskopelv og Holsbrubekken ledes inn på tilløpstunnelen til Nye Tyin kraftverk.

Fem mindre bekker på sørsiden av Tyadalen ledes inn på tilløpstunnelen til Nye Tyin kraftverk.

Avløpet fra Skanseelva, Engjesetbekken, Rausdøla og tre mindre bekker på sørsiden av Tyadalen ledes inn på tilløpstunnelen til Gamle Tyin kraftverk.

2.

Ved manøvreringen skal det has for øyet at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene såvidt mulig ikke økes.

Restriksjoner på manøvreringen

På elvestrekningen mellom Tyin og Torolmen skal det slippes minstevannføring på 0,3 m³/s.

Ved regulering av Torolmen skal det has for øye at man begrenser svingninger i vannstanden og tilstreber en høy sommervannstand.

Etter nærmere bestemmelse av departementet kan det pålegges å slippe minstevannføring i Storelva mellom samløpet mellom Uvla og Tya og ned til Årdalsvatn på inntil 2 m³/s.

Ved eventuell pumping til Tyin i vintersesongen skal det tas hensyn til at isforholdene ikke forverres.

Vannstandsvariasjonen i Årdalsvatn som følge av reguleringen skal ikke være større enn 30 cm pr døgn.

Planlagt stans og oppstart av Gamle Tyin kraftstasjon, eller reduksjon av driftsvannføring, skal skje ved myke overganger for å unngå stranding av fisk i vassdraget nedenfor.

Av hensyn til fisk i Tya og Storelva etter samløpet mellom Tya og Uvla, skal det installeres en omløpsventil i Gamle Tyin kraftverk, slik at det opprettholdes vannføring ut av kraftverket ved utfall.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

IV Olje- og energidepartementets merknader

Søknaden

Ved kgl.res. av 26.01.2001 fikk Hydro Aluminium AS (Hydro) tillatelse til å bygge Nye Tyin kraftverk i Årdalsvassdraget. Tillatelsen gir blant annet Hydro rett til bygging av ny pumpestasjon for pumping av vann fra Holsbruvatn opp til tilløpstunellen til det nye kraftverket. Denne delen av tillatelsen er ikke realisert. En viktig grunn til dette er faren for spredning av ørekyte oppover i vassdraget. I tillegg vil den planlagte løsningen bli relativt dyr. Hydro er kommet til at det vil være mer lønnsomt å bruke vannet fra Holsbruvatn til fortsatt kraftproduksjon i Gamle Tyin kraftverk, og har derfor søkt om en planendring.

Hydro har søkt om at reguleringskonsesjonen av 26.01.2001 gis på nytt for de deler av konsesjonen som ennå ikke er realisert. Grunnen til at Hydro har søkt om dette er usikkerhet knyttet til om disse overføringene nå kan gjennomføres uten ny konsesjon, siden de aktuelle overføringsrettighetene ikke er avklart i skjønnet for Nye Tyin.

I planendringssøknaden søkes det om overføring av Skanseelvi og Engjesetbekken samt konsesjonsgitte bekker 1 og 3 syd for Tyadalen til Holsbruvatnet for utnyttelse i Gamle Tyin kraftverk. Videre søkes det om to nye overføringer, Rausdøla og bekk 2, for utnyttelse i Gamle Tyin kraftverk. Til sist er det søkt om ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter.

Utbyggingsplanen

Gamle Tyin kraftstasjon som er en kraftstasjon i fjell med adkomst fra Hydros verksområde. Stasjonen består av 6 aggregater. Det planlegges å benytte de to innerste aggregater i stasjonen (aggregat 1 og 2). De fire øvrige aggregatene vil bli tatt ut av drift.

Den omsøkte planendringen vil gi 74 GWh ny kraft. Videre drift i Gamle Tyin uten Rausdøla vil gi 63 GWh ny kraft. Ut fra den opprinnelige søknaden er det estimert at de delene av prosjektet som omfattes av planendringssøknaden ville gitt drøyt 50 GWh. Løsningen ved videre drift i Gamle Tyin vil derfor gi betydelig mer ny kraft enn pumpestasjon ved Holsbru.

Fordeler

Produsert kraftmengde er beregnet til 74 GWh/år. Det eksisterer både kraftstasjon og infrastruktur som bidrar til at en unngår en stor del av de inngrep en ellers må gjøre for fremskaffe tilsvarende mengde fornybar energi.

Investeringen vil bidra til næringsutvikling og gi økte inntekter til Årdal kommune.

Ulemper

Den største ulempen knyttet til planendringen er at fossen i Rausdøla og elven Sitla gjennom størstedelen av året vil bli tørrlagt. Økt utnyttning av reguleringsintervallet om vinteren kan gi noe mer usikker is og problemer med overvann i Holsbruvatn. Dette kan i noen grad være negativt for isfisket. Det er stilt spørsmål ved om tiltaket medfører fare for spredning av ørekyte nedover i vassdraget. NVE har imidlertid konkludert med at denne faren er tilstede uavhengig av om planendringen tillates.

NVEs innstilling

Som en forutsetning for å vurdere søknad om planendring, har NVE anbefalt at opprinnelig konsesjon for Nye Tyin kraftverk, gitt ved kgl. res. av 26.01.01, gis på nytt for de deler av prosjektet som berøres av planendringen og at vilkårene videreføres.

Etter NVEs vurdering vil verdien av Rausdøla som landskapselement være av størst betydning for konsesjonsvurderingen, og da spesielt fossen og elvestrekningen gjennom Øvre Årdal. Dersom Rausdøla tas ut av planen har NVE etter en samlet vurdering kommet til at virkningene for natur og miljø totalt sett blir små. NVE anbefaler derfor at det gis tillatelse til videre drift av Gamle Tyin i henhold til søknaden, unntatt inntak i Rausdøla, og at det gis tillatelse etter oreigningslova til å ekspropriere nødvendig grunn og rettigheter i forbindelse med utbyggingen, inkludert fallrettigheter.

Olje- og energidepartementets vurdering og tilråding

Departementet bemerker at kommunestyret i Årdal har kommentert NVEs innstilling i saken. Av uttalelsen fremgår at kommunestyret anbefaler en utbygging som omsøkt av tiltakshaver, inklusive Rausdøla. Kommunen viser til at det i Øvre Årdal er samløpet mellom Tya og Utna som er det mest sentrale landskapselementet.

Departementet konstaterer at planendringen vil medføre tørrlegging gjennom størstedelen av året av fossen i Rausdøla og elven Sitla. Departementet bemerker at vannføringen i fossen og elven allerede er begrenset grunnet eksisterende regulering til Tyin kraftverk. Departementet legger til grunn at fossen bare er synlig i spesielle perioder av året fra øvre del av Øvre Årdal. Departementet peker på at fylkesmannen ikke går i mot inntak av Rausdøla, men ber om at minstevannsføring blir vurdert. Departementet ser at minstevannsføring i dette tilfellet kan avbøte noe av de negative virkningene for fossen i Rausdøla, men vil ha liten betydning for Sitla grunnet grunnforholdene. Departementet kan på den annen side ikke se at minstevannsføring i dette tilfellet på noen måte vil ha så positive virkninger for fosselandskapet at det oppveier de ulemper vannslipp vil ha for kraftproduksjonen. Rausdøla må derfor enten må tas ut av prosjektet eller tas med uten pålegg om minstevannsføring.

Hvorvidt Rausdøla skal tas med i prosjektet eller ikke, må etter departementets oppfatning gjøres ut fra en vurdering av total miljøbelastning og ressursutnyttelse. Ved vurdering av ressursutnyttelsen må det legges vekt på både størrelsen på produksjonen og kvaliteten på kraften. Etter departementets vurdering gir utbygging med Rausdøla den beste ressursutnyttelsen, med om lag 11 GWh ekstra produksjon per år. Departementet viser til at verken fylkesmannen eller kommunen har gått imot at Rausdøla tas med i prosjektet. Departementet legger særlig vekt på at fossen i elva allerede er tørr størstedelen av året.

Etter en samlet vurdering finner departementet at fordelene ved en utbygging etter omsøkt planendring, inkludert Rausdøla, er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser, og at § 8 i vassdragsreguleringsloven dermed er oppfylt. Tiltaket medfører ikke inngrep av betydning, og vil gi økt krafttilgang ved bedre utnyttelse av eksisterende installasjoner.

Departementet tilrår at opprinnelig konsesjon for nytt Tyin kraftverk, gitt ved kgl. res. av 26.01.01, gis på nytt for de deler av prosjektet som berøres av planendringen og at vilkårene videreføres. Departementet viser til NVEs bemerkninger når det gjelder de forhold som spesielt angår planendringen. Departementet tilrår at det samtidig gis konsesjon for de nye overføringer som inngår i planendringen for utnyttelse i gamle Tyin kraftverk.

I tillatelsen etter vassdragsreguleringsloven inngår en rett til å ekspropriere, mot erstatning etter skjønn, det som er nødvendig av grunn og rettigheter for å gjennomføre tiltaket, jf vassdragsreguleringsloven § 16.

I tillatelsen etter vassdragsreguleringsloven inngår tillatelse etter lov om vern mot forurensninger og om avfall § 11.

Tillatelsene anbefales gitt på de vilkår som er fastsatt i kgl. res av 26. januar 2001. Departementet slutter seg til NVEs merknader når det gjelder forslag til nytt manøvreringsreglement, men med den endring at Rausdøla tas inn. Nest siste ledd i manøvreringsreglementets avsnitt om reguleringer gis dermed følgende ordlyd: "Avløpet fra Skanseelvi, Engjesetbekken, Rausdøla og tre mindre bekker på sørsiden av Tyadalen ledes inn på tilløpstunnelen til Gamle Tyin kraftverk."